

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. De his, quæ in celebratione huius mysterii dicuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

xisti Domine terram tuam, remisisti iniquitatem plebis tuæ. & ideo propter uirtutem, quæ ex consecratione ecclesiæ acquiritur, consecratio ecclesiæ non iteratur. unde in eadem distinctione ex concilio Niceno legitur: † ecclesijs semel Deo consecratis, non debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exusta, aut sanguinis effusione, aut cuiusquam semine polluta fuerint: quia sicut in fans à quali cumque sacerdote in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti semel baptizatus, non debet iterum baptizari; ita nec locus Deo dicatus, est iterum consecrandus, nisi propter causas quas superius nominamus: si tamen fidem sanctæ Trinitatis tenuerint qui consecrauerunt, alioquin qui sunt extra ecclesiam, consecrare non possunt: sed sicut in eadem distinctio legitur, † Ecclesiæ uel altaria, que ambigua sunt de consecratione, consecrantur. Propter hoc etiam, quod aliquam spiritualem uirtutem adipsicuntur per consecrationem, in eadem distinctione statutum legitur: † Ligna ecclesiæ dedicate, non debent ad aliud opus iungi nisi ad aliam ecclesiã, uel igni comburenda, uel ad profectum in monasterio fratribus: in laicorum autem opera non debent admitti. & ibidem legitur: † Altaris palla, cathedra, candelabrum, & uelum, si fuerint uetustate consumpta, incendio dentur: cineres quoque eorum in baptisterio inferantur, aut in pariete, aut in fossis pauperum iacentur, ne introeuntium pedibus inquinentur.

AD QVARTVM dicendum, quod quia consecratio altaris representat sanctitatem Christi, consecratio uero domus sanctitatem totius ecclesiæ: ideo conuenientius recolitur cum sanctitate & solennitate consecratio ecclesiæ uel altaris, quam aliorum que consecrantur. Propter quod etiam octo diebus solennitas dedicationis agitur, ad significandam beatam resurrectionem Christi & membrorum ecclesiæ. Necesse opus solius hominis consecratio ecclesiæ & altaris, cum habeat spiritualem uirtutem, unde de consecratione distinctio eadem dicitur: † Solennitates dedicationum ecclesiarum per singulos annos, solenniter sunt celebranda: quod autem octo diebus encaenia sint celebranda, in lib. Reg. perfecta dedicatione templi, reperies, scilicet 3. Reg. 8.

AD QVINTVM dicendum, quod sicut legitur de consecratione distinctio altaria, si non sint lapidea, Christum unctio non consecrantur. Quod quidem em competit & significationi huius sacramenti: tum, quia altare significat Christum, dicitur autem prima Corinthiorum decimo: Petra autem erat Christus: tum etiam, quia corpus Christi in sepulchro lapideo fuit reconditum. Competit etiam quo ad uolum sacramenti: lapis enim & solidus est, & de facili potest inueniri ubique: quod non erat necessarium in ueteri lege ubi fiebat in uno loco altare. Quod autem mandatur altare fieri de terra, uel de lapidibus insectis, fuit ad idolatriam remouendam.

AD SEXTVM dicendum est, quod sicut in distinctione eadem dicitur c. Vasa quodam sacerdote non aureis, sed ligneis calicibus utebantur. Zepherus autem Papa patenis uitreis missam celebrari constituit, deinde Urbanus omnia fecit argentea. Postmodum autem statutum est, ut calix Domini cum patena, siue ex auro omnino siue ex argento fiat, uel saltem stanneus calix habeatur: de ære autem aut ex aurichalco non fiat, quia hoc uini uirtute æruginem parit, pariterque uomitum prouocat. Nullus autem in ligneo seu uitreo calice presumat missam cantare: quia lignum porosum est, & san-

A quis consecratus in eo remaneret: uirtum autem fragile est, & posset fractionis periculi imminere, & eadem ratio est de lapide. & ideo propter reuerentiam facti statutum est, ut ex prædictis materijs calix fiat.

AD SEPTIMVM dicendum, quod ubi potuit sine periculo fieri, ecclesia statuit circa hoc factum id, quod expressius representat passionem Christi. Non erat autem tantum periculum circa corpus, quod ponitur in corporali sicut circa sanguinem, qui continetur in calice. & ideo licet calix non fiat de petra: corporale tamen fit de panno lineo, quo corpus Christi fuit inuolutum. unde in epistola Siluestri Papæ in eadem distinctione legitur, † Consulto omnium statuimus, ut sacrificium altaris non in serico panno aut intincto, quisquam celebrare missam præsumat: sed in panno lineo ab Episcopo consecrato, sicut corpus Christi in sindone linea & munda sepultum fuit. Competit et pannus lineus propter sui munditiam, ad significandam conscientie puritatem: & propter multiplicem laborem, quo talis pannus preparatur, ad significandam Christi passionem.

AD OCTAUM dicendum, quod dispensatio sacramentorum pertinet ad ministros ecclesiæ: sed consecratio eorum est ab ipso Deo. & ideo ministri ecclesiæ non habent aliquid statuere circa formam consecrationis: sed circa usum sacramenti, & modum celebrandi. & ideo si sacerdos uerba consecrationis proferat super materia debita, cum intentione consecrandi, absque omnibus prædictis. scilicet domo & altari, calice, & corporali consecratis, & ceteris huiusmodi per ecclesiam institutis, consecrat quidem in rei ueritate corpus Christi: peccat tamen grauiter, ritum ecclesiæ non seruans.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conuenienter ordinentur ea, que circa hoc sacramentum dicuntur.

AD QVARTVM sic proceditur. VI quod inconuenienter ordinentur ea, que circa hoc sacramentum dicuntur. Hoc enim sacramentum uerbis Christi consecratur, ut Ambr. dicit in lib. de Sacramento. Non ergo debent aliqua alia in hoc sacramento dici, quam uerba Christi.

¶ 2 Præ. Verba & facta Christi nobis per euangelium innotescunt: sed quedam dicuntur circa consecrationem huius facti, quæ in euangelij non ponuntur: non enim legitur in euangelio quod Christus in consecratione huius facti, oculos ad cælum leuauerit, similiter etiam in euangelij dicitur: Accipite, & comedite, nec ponitur omnes, cum in celebratione huius sacramenti dicitur: Eleuatis oculis in cælum: & iterum, Accipite & manducate ex hoc omnes. inconuenienter ergo huiusmodi uerba dicuntur in celebratione huius sacramenti.

¶ 3 Præ. Omnia sacra ordinantur ad salutem fidelium: sed in celebratione aliorum sacramentorum non fit communis oratio pro salute fidelium defunctorum. ergo inconuenienter fit in hoc sacramento.

¶ 4 Præ. Baptismus dicitur specialiter fidei sacramentum. ergo que pertinent ad institutionem fidei, magis debent circa baptismum tradi, quam circa hoc sacramentum, sicut doctrina apostolica & euangelica.

¶ 5 Præ. In omni facto exigitur deuotio fidelium. non ergo magis in hoc sacramento, quam in alijs deberet excitari deuotio fidelium per laudes diuinas, & admonitiones, puta cum dicitur, Sursum corda.

¶ 6 Præ. Minister huius sacramenti est sacerdos, ut dictum est. † Omnia ergo que in hoc sacramento dicuntur, à sacerdote dici deberent, & non quedam à ministris, quedam a choro.

¶ 7 Præ.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

4. dist. 1. q. 1. art. 5. q. 2. ad 2. & dist. 8. in expos. & dist. 13. i. expos. princ. & dist. 15. q. 4. artic. 1. q. 1. or. et. i. Tit. 2. lect. 1.

Q. 8. art. 1.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

¶ 7 Præter. Hoc sacramentum per certitudinem operatur uirtus diuina. Superflue ergo sacerdos petit huius sacramenti perfectionem, cum dicit, Quam oblationem tu Deus in omnibus &c.

¶ 8 Præter. Sacrificium nouæ legis multo est excellentius, quam sacrificium antiquorum patrum. Incontinenienter ergo Sacerdos petit, quod hoc sacrificium habeatur sicut sacrificium Abel, Abrahamæ, & Melchisedech.

¶ 9 Præter. Corpus Christi, sicut non incipit esse in hoc sacramento per loci mutationem (ut supra dictum est) ita etiam necesse desinit. inconuenienter ergo sacerdos petit, Tunc hoc perferri per manus sancti angeli tui in sublime altare tuum.

SEÐ CONTRA est, quod dicitur de consecratione. Iacobus frater domini secundum carnem, & Basilius Cæsariensis episcopus ediderunt missæ celebrationem, ex quorum auctoritate patet conuenienter singula circa hoc dici.

RESPON. Dicendum, quia in hoc sacramento totum mysterium nostre salutis comprehenditur, ideo præ ceteris sacramentis cum maiori solennitate agitur, & quia scriptum est Eccl. 4. Custodi pedem tuum, ingrediens domum Domini, & Eccl. 18. Ante orationem prepara animam tuam, ideo ante celebrationem huius mysterij, primo quidem præmittitur preparatio quædam, ad digne agenda ea que sequuntur. Cuius preparationis prima pars est laus diuina, quæ fit in introitu, secundum illud Psal. 49. Sacrificium laudis honorificabit me, & illiciter, quo ostendam illi salutare Dei. Et sumitur hoc, ut pluries de Psalmis, uel saltem cum Psalmus cantatur, quia ut dicitur in 3. c. Eccl. hierar. Psalmi comprehendunt per modum laudis, quicquid in sacra scriptura continetur. Secunda pars continet commemorationem presentis miserie, dum misericordia petitur, dicendo, Kyrie eleison, ter quidem pro persona Patris, ter autem pro persona Filij, cum dicitur, Christe eleison, & ter pro persona Spiritus sancti, cum subditur Kyrie eleison, contra triplicem miseriam, ignorantie, culpe, & pene, uel ad significandum quod omnes persone sunt in se iniuicem. Tertia autem pars commemorat celestem gloriam, ad quam tendimus post presentem uitam & miseriam, dicendo, Gloria in excelsis Deo, que cantatur in festis, in quibus commemoratur celestis gloria: intermittitur autem in officijs luctuosis, que ad commemorationem miserie pertinent. Quarta autem pars continet orationem, quam sacerdos pro populo facit, ut digni habeantur tantis mysterijs. Secundo, autem præmittitur instructio fidelis populi, quia hoc sacramentum est mysterium fidei, ut supra habitum est. Quæ quidem instructio dispositiue quidem fit per doctrinam prophetarum & apostolorum, quæ in ecclesia legitur per lectores & subdiaconos. Post quam lectionem, cantatur à choro graduale, quod significat profectum uitæ, & alleluia, quod significat spiritualem exultationem, uel tractus in officijs luctuosis, qui significat spiritualem gemitum: hæc enim consequi debent in populo ex prædicta doctrina. Perfecite autem populus instruitur per doctrinam Christi in euangelio contentam, quæ à summis ministris legitur, scilicet à Diaconibus, & quia Christo credimus tanquam diuinæ ueritati (secundum illud Ioan. 8. Si ueritatem dico uobis, quare non creditis mihi) lecto euangelio, symbolum fidei cantatur, in quo populus ostendit, se per fidem Christi doctrinam assentire. Cantatur autem hoc symbolum in festis, de quibus fit aliqua

mentio in simbolo, sicut in festis Christi & beatæ Virginis & apostolorum (qui hanc fidem fundauerunt) & alijs huiusmodi. Sicigitur populo preparato & instructo, consequenter acceditur ad celebrationem mysterij, quod quidem & offertur ut sacrificium, & consecratur, & sumitur ut sacramentum. Vnde primo peragitur oblatio: secundum consecratio materia oblatæ: tertio eiusdem perceptio. Circa oblationem uero duo aguntur, scilicet laus populi in cantu offertorij (per quod significatur lætitia offerentium) & oratio sacerdotis, qui petit ut oblatio populi sit Deo accepta, (unde & 1. Paralipome. 29. dixit Dauid, Ego in simplicitate cordis mei letus obtuli uniuersa hæc, & populum tuum qui hic repertus est, uidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria) & postea orat dicens: Dñe Deus custodi hanc uoluntatem. Deinde circa consecrationem, quæ supernaturali uirtute agitur, primo excitatur populus ad deuotionem in præfatione, unde & monetur sursum corda habere ad Dñm, & ideo finita præfatione, populus deuote laudat diuinitatem Christi, cum angelis dicens, Sanctus, Sanctus, Sanctus: & humanitatem cum pueris dicens, Benedictus qui uenit. Deinde sacerdos secreto commemorat, primo quidem pro quibus hoc sacrificium offertur, pro uniuersali ecclesia, & pro his qui in sublimitate sunt constituti. 1. Tim. 2. & specialiter quosdam qui offerunt, uel pro quibus offertur. Secundo, commemorat sanctos, quorum patrocinia implorat, pro prædictis, cum dicit, cõiucantes & memoriam venerantes &c. Tertio, petitionem concludit cum dicit, ut hæc oblatio sit illis pro quibus offertur, salutaris. Deinde accedit ad ipsam consecrationem, in qua primo petit consecrationis effectum, cum dicit, quam oblationem tu Deus &c. Secundo consecrationem peragit uerba Salarioris, cum dicit, Qui pridie &c. Tertio, excusat presumptionem per obedientiam ad mandatum Christi, cum dicit, Vnde & memores. Quarto petit hoc sacrificium peractum, esse Deo acceptum, cum dicit, Supra que propitio & car. Quinto petit huius sacrificij & sacri effectum. Primo quidem, quantum ad ipsos sumentes, cum dicit, Supplices te rogamus. Secundo, quantum ad mortuos, qui iam sumere non possunt, cum dicit: memento etiam Dñe &c. Tertio, specialiter quantum ad ipsos sacerdotes offerentes, cum dicit, Nobis quoque peccatoribus &c. Deinde agitur de perceptione sacri, & primo preparatur populus ad percipiendum, primo quidem, per orationem cõem totius populi (quæ est oratio dominica, in qua petimus panem quotidianum nobis dari) & etiam priuatam, quam specialiter sacerdos pro populo offert, cum dicit, Libera nos quesumus Dñe &c. Secundo, preparatur populus per pacem, quæ datur dicendo, Agnus Dei. Est enim hoc sacramentum unitatis & pacis, ut supra dictum est. In missis tamen defunctorum, in quibus sacrificium offertur, non pro pace presenti, sed pro requie mortuorum, pax interimitur. Deinde sequitur perceptio sacramenti, primo percipiente sacerdote, & postmodum alijs dante: quia ut dicitur in 3. cap. Eccl. hierar. ille qui alijs diuinam tradidit, primo debet ipse particeps esse. Ultimo autem tota missæ celebratio in gratiarum actione terminatur, populo exultante pro sumptione mysterij (quod significat cantus post cõionem) & sacerdote personæ gratias offerente, sicut & Christus celebrata cœna cum discipulis hymnum dixit, ut dicitur Mat. 26. Ad PRIMUM ergo dicendum, quod consecratio so-

Q. 75. ar. 2. De consecr. dist. 1. c. Iacobus frater Domini. Alias in scripturis adduntur non dicit.

Cap. 3. Eccl. hierar. inter principium & medium.

Q. 78. ar. 3.

Q. 79. ar. 8. Cap. 3. Eccl. hierar. non multum per cui a hinc.

lis uerbis Christi cōfici: alia uero necesse est adde-
re ad pparationē populi sumētis, sicut dictū est. †

AD SECUNDVM dicendum, quod sicut dicitur
Ioannis ultimo, Multa sunt à Domino facta uel di-
cta que Euangelistæ nō scripserunt: inter que fuit
hoc, q̄ Dominus in cœna oculos leuauit in cœlū:
quod tamen Ecclesia ex traditione Apostolorum
habuit. Rationabile enim uidetur, ut qui in susci-
tatione Lazari (ut h̄r Ioan. 11.) & in oratione, quā
pro discipulis fecit, Ioan. 17. oculos leuauit ad Pa-
trem, in huius sacramenti institutione multo ma-
gis hoc fecerit, tanquam in re potiori. Quod autē
dicitur, Manducate & comedite, non differt quantum
ad sensum: nec multum refert quid dicatur, † præ-
sertim cum uerba illa non sint de forma, ut supra
dictum est. † Quod autem additur, omnes, intelli-
gitur in uerbis euangelij: licet nō exprimat: quia
ipse dixerat Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem
filij hominis, non habebitis uitam in uobis.

AD TERTIVM dicendum, quod eucharistia est sa-
cramentū totius ecclesiasticę unitatis, & ideo spe-
cialiter in hoc sacro magis, q̄ in alijs debet fieri mē-
tio de oib. q̄ p̄ninent ad salutem totius ecclesię.

AD QVARTVM dicendum, quod instructio fidei
est duplex. Vna, que fit nouiter imbuendis. s. cate-
chumenis: & talis instructio fit per baptismum.
Alia autem est instructio, qua instruitur fidelis
populus, qui communicat huic mysterio, & talis
instructio fit in hoc sacramento: & tñ ad hac in-
structione non repelluntur etiam catechumeni &
infideles, unde dicitur de consecr. distinet. 1. * Epi-
scopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & au-
dire uerbum Dei, siue gentilem, siue hæreticum,
siue iudæum, uisq̄ ad missam catechumenorū,
in qua scilicet continetur instructio fidei.

AD QVINTVM dicendum, q̄ in hoc sacramēto,
& maior deuotio requiritur quā in alijs sacramē-
tis (propter hoc quod in hoc sacramento totus
Christus continetur) & etiam cōior, quia in hoc
sacro requiritur deuotio totius populi, pro quo
sacrificium offertur, & non solum percipientium
sac̄m, sicut in alijs sacris. & ideo ut Cyprianus di-
cit, Sacerdos præfatione præmissa parat fratrū mē-
tes, dicendo, sursum corda, ut dum respondet ple-
bs, habemus ad Dominū, admoneatur, nil aliud
se, quā Deum cogitare debere.

AD SEXTVM dicendum, q̄ in hoc sacro (sicut di-
ctum est) † tanguntur ea quę pertinent ad totam
ecclesiam, & ideo quędam dñr à choro, que perti-
nent ad populum: quorū quędam chorus totali-
ter profequitur, que. s. toti populo inspirantur: q̄-
dā uero populus profequitur, sacerdotē inchoan-
te, qui personam Dei gerit in signum, q̄ talia per-
uenerunt ad populum ex reuelatione diuina, sicut
fides & gloria cęlestis & ideo sacerdos ichoat Sym-
bolum fidei, & Gloria in excelsis Deo. Quędam
uero dicuntur per ministros, sicut doctrina uete-
ris & noui testamenti, in signum, q̄ per ministros
à Deo missos, est doctrina hæc populis annūtiata.
Quędam uero sacerdos solus profequitur: que. s.
ad proprium officium sacerdotis pertinent, ut: s.
dona & preces offerat pro populo, sicut dicitur
Heb. 5. In his tamen quędam dicit publice, s. quę
pertinent & ad sacerdotem, & ad populum, sicut
sunt orationes communes: quedam uero pertinet
ad solum sacerdotem, sicut oblatio & cōsecratio:
& ideo quę circa hæc sunt dicenda, occulte à sacer-
dote dñr. In utrisque tamen excitat attentionem
populi dicendo, Dñs uobiscum, & expectat assen-

A sum dicentium, Amen. & ideo ēt in his quę fecere
te dñr, publice premitit, Dñs uobiscū. & subiun-
git, Per omnia sæcula sæculorum. Vel secreta ali-
qua sacerdos dicit, in signum, q̄ circa Chr̄i passio-
nem discipuli, nō nisi occulte, cōfitebant Chr̄m.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ efficacia uerborū
sacralium impediri potest per intentionem sacer-
dotis: nec tamen est inconueniens, q̄ à Deo peti-
mus id, quod certissime scimus ipsum facturum,
sicut Christus Ioan. 17. petijt suam clarificationē.
Non tamen v̄r ibi sacerdos orare, ut consecratio
impleatur, sed ut nobis fiat fructuosa. Vnde signā-
ter dicit, Vt nobis corpus & sanguis fiat. & hoc si-
gnificant uerba, q̄ præmittit dicens Hanc oblatio-
nem facere digneris benedictam, s̄m † August. i.
per quam benedicamur, s. per gratiam: adscriptā, i.
per quam in cœlo ascribamur: ratam, i. per quam
de uisceribus Christi esse censeamur: rationabilē,
id est, per quam à bestiali sensu exuamur: acceptabi-
lem, ut qui nobis ipsis displicemus; per hanc ac-
ceptabiles eius vnico filio sumus.

AD OCTAVVM dicendum, q̄ licet hoc sacramē-
tum ex seipso præferatur omnibus antiquis sacri-
ficijs: tamen sacrificia antiquorum fuerunt Deo
acceptissima ex eorum deuotione. Petit ergo sa-
cerdos, ut sic hoc sacrificiū acceptē à Deo ex de-
uotione offerentiū, sicut illa accepta fuerunt Deo.

AD NONVM dicendum, quod sacerdos non pe-
tit, neque quod species sacramentales deferantur
in cœlum, neque corpus Christi uerum, quod ibi ef-
fe non desinit: sed petit hoc pro corpore mystico
(quod. s. in hoc sacramento significatur) ut. s. ora-
tiones sacerdotis & populi angelus assistens diui-
nis mysterijs, Deo representet, s̄m illud Apoc. 8.
Ascendit fumus incensorum de oblationib. san-
ctorum de manu angeli. Sublime autem altare Dei
dicitur, uel ipsa ecclesia triumphans, in quam trās-
ferri petimus, uel ipse Deus, cuius participationem
petimus: de hoc enim altari dicitur Exod. 20. Nō
ascendes ad altare meum per gradus, i. in Trinitate
gradus non facies. Vel per Angelum intelligitur
ipse Christus, qui est magni consilij Angelus, qui
corpus suum mysticum Deo patri coniungit, &
ecclesię triumphanti. & propter hoc etiam missa
nominatur: quia per angelum sacerdos preces ad
Deum mittit, sicut populus per sacerdotem: uel
quia Christus est hostia nobis missa à Deo. unde
& in fine missę Diaconus in festiuis diebus popu-
lum licentiat, dicens: Ite missa est, scilicet hostia ad
Deum per angelum, ut scilicet sit Deo accepta.

ARTICVLVS V.

*Utrum ea quę in celebratione huius sacramenti
aguntur, sint conuenientia.*

E AD QVINTVM sic proceditur. V̄r q̄ ea quę in ce-
lebratione huius Sacramenti aguntur, nō sint
conuenientia. Hoc enim sacramētum ad nouum
testamentum pertinet, ut ex forma ipsius apparet.
In nouo autem testamento non sunt obseruandę
cetermonię ueteris testamenti, ad quas pertinebat
q̄ sacerdos & ministri aqua lauabantur, quando
accedebant ad offerendum: legitur enim Exod. 30.
Lauabunt Aaron & filij eius manus suas ac pedes,
quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij,
& quando accessuri sunt ad altare. non est ergo
conueniens, quod sacerdos lauet manus suas in-
ter missarum solennia.

¶ 2 Prę.

De consecr.
dist. 2. c. Vtrū
sub. a. mc-
tio.

4. sent. dist.
12. in expo.
lit. et opus
65. cap. 5. et
opus. 66. per
totum.